

શ્રી સ્વામિનારાયણ

નિયમમાં રહેવાથી ભગવાનની કૃપા થાય

- શાસ્ત્રી હરિપ્રિયદાસ (ગાંધીનગર)

પૂર્વ દેશમાં માંતલી ગામમાં પ્રતાપભાનું નામે એક રાજા બહુ યોગસિધ્ધ હતો. રાજા હોવા છતાં એ યોગી હતાં. શતાનંદ સ્વામીને એ મળ્યો, વંદન કર્યાં. હાથ જોડીને સ્વામીને પોતાના રાજ્ય મહેલમાં લઈ ગયો. પ્રતાપભાનુ મુનિરાજને બેસારી અને કહે છે - સ્વામીજી ! હું બહુ દુઃખી છું. યોગસિધ્ધ છું, મારી ઈચ્છા પ્રમાણે હું સમાધિમાં જાઉં છું. એક એક વરસ સુધી હું સમાધિમાં રહું છું. આટલો સિધ્ધ છું, મને કોઈ બંધન નથી, આસક્તિ નથી જગતની કે આ રાજ્ય સત્તાની, સંપત્તિની કોઈપણ આસક્તિ નથી. છતાં પણ મને મોટી મુશ્કેલી છે, દયા કરો.

શતાનંદ સ્વામી કહે છે - બોલ ભાઈ ! જલ્દી બોલ. મારી મુશ્કેલી એ છે - હું આટલું આટલું કરું છું, યોગસિધ્ધિ મારી પાસે છે છતાંય મને અંતરમાંથી, હૃદયમાંથી ખાત્રી થતી નથી કે મારો મોક્ષ થશે. આ પ્રશ્ન પ્રતાપભાનુનો હશે કે પછી આપણો છે ? જરા શાંતિથી વિચારજો. તમારે મુંબઈ, કલકત્તા, છપૈયા જવું હોય - માણસો બુમો પાડતા હોય - બહુ ભીડ છે - રેલ્વેમાં બહુ ભીડ છે. પણ તમે જે દિવસે જવાના હો એ દિવસનું રિઝર્વેશન તમને મળી ગયું હોય, કન્ફોર્મ સાથે પછી તમારા હૃદયમાં કેવો સંતોષ હોય ! ગમે એટલી ભીડ હોય ને આપણે રિઝર્વેશન છે ત્રણે ત્રણ સિટનું, પાછા કહેતા ફરીએ - અરે આપણે સ્લીપીંગ બર્થ - આખા પાટીયા રિઝર્વેશન અને આ કન્ફોર્મેશન આવી ગયું છે. જુઓ, કાંઈ ચિંતા નહીં. ફાવે એટલી ભીડ હોય તોય શું ! હવે, એક યાત્રામાં કે પ્રવાસમાં એ સતાવાળાએ આપણને ખાત્રી આપી છે જાવ તમને સીટ આખી મળી જશે. તો આપણા મનમાં સંતોષ રહે છે કે રિઝર્વેશન મળ્યું છે એની ખાત્રી છે. પ્રવાસ તો કરવાનો છે જ, છૂટકો જ નથી. ગમે ત્યારે સિત્તેર કે પંચોતેર પંચાસીએ મુસાફરી તો થશે જ. પણ એ ગાડીની ઘક્કામુક્કીમાં આપણું રિઝર્વેશન છે કે નહીં, અક્ષરધામની ગાડીમાં ! એવો સંતોષ છે અંદર કે નથી ? કે હજુ આ પ્રતાપભાનુની જેમ શંકાશીલ છો ? તેનો વિચાર કરજો. “પૂછી જો અંતરને તારા હૈયા મુકી હાથ.” છાતી ઉપર હાથ મુકીને આપણે આપણી જાતને પૂછવા જેવું કે આપણે સંતોષ છે ? ખાત્રી છે કે આપણા મોક્ષમાં કોઈ વાંધો નથી ? જેને જે થવું હોય એ થાય આપણું કલ્યાણ થઈ ચૂક્યું છે એવો અંદરથી ઉડો અને સચોટ વિશ્વાસ છે ખરો ?

પ્રતાપભાનુ શતાનંદ સ્વામીને કહે છે - આટલી આટલી સિધ્ધિ મારી પાસે છે, હું યોગસિધ્ધ છું. આ ભાગવત સાંભળું છું, જે ભાગવતે સાત દિવસમાં પરિક્ષિતને મોક્ષની

અંતરમાં બોલવાટિકા

સંપાદક : શાસ્ત્રી હરિકેશવદાસજી
(ગાંધીનગર)

ખાતરી આપી દીધી એ ભાગવત હું સાંભળું છું પણ મને અંતરમાંથી એમ નથી થતું કે મારો મોક્ષ થશે જ. આનું શું કારણ ?

શતાનંદ સ્વામી કહે છે - બેસી જા. જ્યારે કોઈને પણ જ્ઞાનનો ઉપદેશ આપવાનો હોય ત્યારે ઉભા ઉભા નહીં આપવાનો. ઉભા ઉભા આપેલો ઉપદેશ કે જ્ઞાન એ એના હૃદયમાં સ્થિર નથી થતું. એટલેતો આપણે કહવેત પડી છે - પેગડે પગ અને બ્રહ્મ ઉપદેશ”. જુના જમાનામાં બધા ઘોડા ઉપર બેસતા એટલે ઘોડાના પેગડામાં પગ મુક્યો હોય અને એની આગળ આપણે કહીએ - જગત મિથ્યા છે, બ્રહ્મ સત્ય છે. પણ પેલો ઘોડો ઘોડાવવાની તૈયારીમાં છે, એમ બ્રહ્મજ્ઞાન અપાય નહીં. અત્યારની ભાષામાં કહીએ તો સ્કુટરની કીક ઉપર પગ મુક્યો હોય ને આપણે કહીએ કે ઉભો રહે, બ્રહ્મજ્ઞાન હાંભળતો જા. પણ પેલો સ્કુટર સ્ટાર્ટ કરવાની તૈયારીમાં છે. તમારું બ્રહ્મજ્ઞાન ક્યાં સાંભળશે !! જ્યારે કોઈને પણ જ્ઞાન, આપવું હોય તો સ્વસ્થતાથી બેસારીને - બેસો ભાઈ ! હેઠા બેસો. કોઈને ઘેર ગયા હોઈએ અને ખૂરશીમાં બરાબર આડા પડ્યા હોય અને બ્રહ્મજ્ઞાનનો ઉપદેશ નહીં આપવાનો. જે સ્થિર અને સ્વસ્થ બનીને બેઠા હોય એને જ જ્ઞાનનો ઉપદેશ અપાય. શતાનંદ સ્વામીએ પ્રતાપભાનુને નીચે બેસાર્યો. અને સ્વામીજી તર્ત જ કહેવા લાગ્યા. રાજા સાંભળ. હું તને ખાત્રી કરાવી દઉં. તારા કલ્યાણની ખાત્રી હું લાવી દઉં છું. સ્વામી જોરદાર લાગવગ વાળા હશે ! આપણે આંટા મારી મારીને થાકી જઈએ છતાં રિઝર્વેશન ન મળતું હોય ને કોઈ આપણને એવો ભેટી જાય - ચિંતા શું કરો છો, કઈ તારીખનું જોઈએ ? હું લાવી દઉં, તો કેવું હાથ થાય !! સ્વામી કહે છે તારા

શ્રી સ્વામિનારાયણ

મોક્ષનું રિઝર્વેશન હું કરાવી દઉં છું. અત્યારે આ ધરતી ઉપર સ્વામિનારાયણ ભગવાન પ્રગટ થયા છે. પરમાત્માના પ્રભાવ અને પ્રતાપથી અનેકાનેકનો ઉધ્ધાર થાય છે.

સ્વામિનારાયણ ભગવાનની કૃપાથી કલ્યાણ થઈ જાય છે. એની ખાત્રી જ થઈ જાય છે, એમાં શંકા જ ન હોય. શતાનંદ સ્વામીને દેહ ઉપાસના છે. પણ અહીં આગળ સ્વામી શું કહે છે? સ્વામિનારાયણ ભગવાનની કૃપાથી ગમે તેવા જીવ હોય એનો ઉદ્ધાર થઈ જાય છે. અને એમના આપેલા અગિયાર નિયમોનું પાલન કર. એમનું ભજન કર. તારા કલ્યાણમાં કોઈ શંકા નથી. અને “નિર્વિકલ્પ ઉત્તમ અતિ, નિશ્ચય તવ ઘનશ્યામ” એ પદમાં પ્રેમાનંદ સ્વામીએ વર્ણવેલ અગિયાર નિયમો મુનિરાજ શતાનંદ સ્વામી માંતલીમાં પ્રતાપભાનુને ધારણ કરાવે છે.

પ્રતાપભાનુનું રાજા યોગી હોવા છતાં પણ જો નિયમમાં કાચા હતા તો યોગસિદ્ધિ એને સફળ ન થઈ. ગમે તેવો ડાહ્યો માણસ હોય, જ્ઞાની હોય પરંતુ પોતાના ઈષ્ટદેવે ધરાવેલા નિયમ એમાં તો બહુ જ ચુસ્ત રહેવું જ પડે છે. એટલે શ્રીજી મહારાજે સાચા હરિભક્તની વ્યાખ્યા કરી કે - “નિયમ, નિશ્ચય ને પક્ષ એ ત્રણ જેને દેહ હોય એ પાકો હરિભક્ત કહેવાય.” જે હરિભક્ત પાકો હોય, સાચો હોય એની વ્યાખ્યા આ ત્રણમાં સમાવેશ થાય છે. શિક્ષાપત્રીમાં સ્વામિનારાયણ ભગવાને જે આજ્ઞાઓ કરી એમાંથી ચૂંટેલી આજ્ઞાઓ અગિયાર નિયમ કહેવાય છે. એ અગિયાર નિયમોમાંથી ચૂંટેલા નિયમો એને આપણે પંચવર્તમાન કહીએ છીએ. અગિયાર નિયમો પાળવાની પ્રતિજ્ઞા લેતાની સાથે પ્રતાપભાનુની સ્થિતિ બદલાઈ ગઈ. ભગવત્ દર્શન થયા. જીવમાં મોક્ષની પ્રતિતિ થઈ.

સાડું વિચારો, સાડું થશે

- સાધુ શ્રીરંગદાસ (ગાંધીનગર)

સ્વામિનારાયણ ભગવાન પ્રગટ થવાના હતા ત્યારે સર્વત્ર દિવ્ય આનંદ ફેલાઈ રહ્યો હતો. ધરતી પરથી લઈને ભગવાનના ધામ સુધીએ આનંદની લહરી ફેલાઈ રહી હતી. પરંતુ કાલીદત્તને અંતરમાં ત્રાસ થવા લાગ્યો છે. કાલીદત્તને જાત જાતના અપશુકન થવા લાગ્યા છે. રાત્રે નિદ્રામાં ભયંકર દેશ્યો દેખાવા લાગ્યા છે. છપૈયામાં ભગવાન પ્રગટ થવાના છે તેનો આ આસૂરી આત્માને ત્રાસ થવા લાગ્યો છે.

ટૂંક સમયમાં જ પ્રભુ રામનવમીને દિવસે પ્રગટ થયા ! સજ્જનો, ઋષિ મુનિઓ, દેવતાઓને આનંદ આનંદ થવા લાગ્યો. ગાંધર્વો, અપ્સરાઓ નૃત્ય કરવા લાગી. સૌ ધર્મદેવના દ્વારે મંગળ ગીતો ગાવા લાગ્યા. સૌ ભક્તો નાના ઘનશ્યામને રમાડવા આવવા લાગ્યા.

આ બાજુ કાલીદત્તે વિચાર કર્યો. જેનાથી અપશુકનો થતા

હતા. તે શત્રુનો જન્મ થઈ ગયો છે. ભગવાન પ્રગટ થાય ત્યારે સૌને આનંદ થાય અને અસૂરને ત્રાસ થાય. કારણ કે તે પ્રભુને શત્રુ માને છે. કાલીદત્તે કૃત્યાઓને ઉત્પન્ન કરી. કૃત્યા કોને કહેવાય? ખરાબ કૃત્ય કરે તેને કૃત્યા કહેવાય. જાઓ! અત્યારે ને અત્યારે મારા શત્રુનો જન્મ થયો છે. હજુ તો નાના છે. તેમનો નાશ કરી નાંખો.

પ્રભુને નાના બાળક સમજી કૃત્યાઓ તેમને મારવા આવી સુંદર મુખારવિંદ જેના દર્શન કરતા અંતરમાં શાંતિ થાય. શુભ સંકલ્પ કરતા તે તત્કાળ સિદ્ધ થાય. પરંતુ આ કૃત્યાઓ મારો મારો કરતી આવી. પૂરા કરી નાંખો જીવ લઈલો. આપણા શત્રુઓ. આવા શબ્દો ઉચ્ચારતી અટલાસ્ય કરતી આ બધી કૃત્યાઓ પ્રભુ પાસે આવી. પ્રભુને પોતાના હાથમાં લઈ દૂર ભાગી ગઈ. આ દેશ્ય જોઈ ભક્તિમાતા મૂર્છા પામી ગયા. ધર્મદેવે હનુમાનજી મહારાજની સ્તુતિ કરી. હે કષ્ટભંજનદેવ, અમારા ઘનશ્યામની રક્ષા કરજો.

કૃત્યાઓ પ્રભુને દૂર દૂર લઈ ગઈ. પ્રભુના સ્વરૂપમાંથી તેજ છૂટવા લાગ્યું. કૃત્યાઓ બળવા લાગી. પ્રભુને હાથમાંથી જમીન પર નીચે મૂકી દીધા. બધી કૃત્યાઓ પરસ્પર બોલ્યા કરે છે. મારો મારો પણ કોઈ પ્રભુની પાસે જઈ શકતી નથી. એ જ વખતે હનુમાનજી મહારાજ આવી જાય છે. હનુમાનજી પોતાની પૂંછથી બધી કૃત્યાઓને બાંધી દે છે. જમીનમાં પછાડે છે. વૃક્ષ સાથે અથડાવે છે. કૃત્યાઓના હાડકા ભાંગવા માંડ્યા છે. ત્યાં પ્રભુને દયા આવી ગઈ. રામ અવતારમાં તાડકાને મારી નાખી. શ્રીકૃષ્ણ અવતારમાં પૂતનાને મારી નાખી પણ આ અવતાર જીવને તારવા માટે છે. મારવા માટે નથી લીધો. આ અવતાર બધાને સુધારવા માટે છે. બધાનો સંહાર કરવા માટે નથી. હનુમાનજી મહારાજ પ્રભુના નેત્ર સામે જોઈ પ્રભુની મરજી સમજી ગયા. તરત કૃત્યાઓને છોડી દીધી ! જાઓ ફરીવાર આવું કૃત્ય ન કરતાં. હનુમાનજી મહારાજે પ્રભુને તેડી લીધા. ઘરે પાછા લઈ આવ્યા. ધર્મદેવના હાથમાં સોંપ્યાં. માતા પિતાને ખૂબ આનંદ થયો.

સજ્જનો ! સૂર્યોદયનો આનંદ માણસ, પશુ, પક્ષી, વનસ્પતિ, બધાને હોય છે. પણ ધુવડને નથી હોતો. તેમ પ્રગટનો મહિમા ભક્તો સંતોને હોય છે. કાલીદત્ત જેવા અસૂરને નથી હોતો. માટે સુખમય મૂર્તિ પરમાત્માનો આનંદ તેમના મહિમાએ સાહિત ભજન-ભક્તિ કીર્તન સેવાથી પ્રાપ્ત થાય છે.

માટે ભગવાન કોઈના શત્રુ નથી. પરમાત્મા તો સહુ કોઈના મિત્ર છે. ભગવાન સાથે તમે જેવો ભાવ રાખશો તેવા ભગવાન તમારા માટે બનશે ? માટે મંદિરમાં દર્શન જાઓ, ભગવાન પાસે જાઓ ત્યારે હમેશાં શુભ સંકલ્પો કરશો તો ભગવાન સદાય તમારું શ્રેય કરશે.